

Proximus doekt telegramdienst op

Grootste telegraafverzameling bevindt zich in Halle

Uit Persinfo.org - Interview en tekst door: Freddy Kempeneer
29 december 2017

Vandaag 29 december 2017 stopt Proximus definitief met de verzending en ontvangst van telegrammen. Fons Vanden Berghen uit Halle bezit een indrukwekkende verzameling over de wereld van de telegraaf.

Het telegram, dat lange tijd werd gebruikt om een geboorte, huwelijk of overlijden aan te kondigen, moest geleidelijk aan plaats ruimen voor modernere en goedkopere communicatiemiddelen. De laatste jaren werd het telegram nog slechts door een handvol residentiële en professionele klanten gebruikt. Begin jaren 80 werden er nog meer dan anderhalf miljoen telegrammen verstuurd en ontvangen in België. De laatste maanden werd de telegramdienst van Proximus nog slechts door een tiental professionele klanten op regelmatige basis gebruikt. In totaal werden er iets meer dan 8000 telegrammen verstuurd en ontvangen tijdens de 11 eerste maanden van 2017. Eigenlijk was de telegraaf een verlengstuk van het internet geworden terwijl het eigenlijk de voorloper van datzelfde internet is. Wie nog een telegram wilde versturen moest eerst een e-mail naar Proximus sturen dat er een telegram van maakte die dan door een koerier werd afgeleverd. En dat kostte uiteindelijk 23,75 € per telex.

Jukebox

Ing. & ir. Fons Vanden Berghen kent de geschiedenis van de telegraaf als geen ander. Hij begon vele jaren geleden met het verzamelen van jukeboxen (!), telefoons en radio's. Maar tijdens zijn carrière in de telecommunicatie industrie zette hij zijn zinnen op de telegraaf. Geen inspanning was hem te veel om daar meer over te weten te komen maar vooral om authentieke toestellen en liefst de alleroudste (allen uit de 19-de eeuw) op de kop te tikken en de techniek ervan te bestuderen.

Eigenlijk zat telegraferen er al van kindsbeen in bij Fons Vanden Berghen. Bij de scouts verdiende hij al zijn strepen als seiner en kende hij het morsealfabet als geen ander. Zo installeerde hij tijdens de scoutskampen eenvoudige morse seinsystemen tussen de tenten. De verzamelmicrobe kwam dan vele jaren later.

Spoorweg

“De eerste telegraafverbinding op het vasteland werd aangelegd langs de eerste Belgische spoorweg tussen Brussel en Antwerpen. De telegraaf werd vooral gebruikt door de overheid, de spoorwegen maar ook de Brusselse en Antwerpse beurzen hadden er een middel in gevonden om snel belangrijk nieuws te versturen.

Op een moment bestond zijn verzameling uit een duizendtal telegrafie gerelateerde objecten, boeken en documentatie, inclusief een 150-tal volwaardige historische telegraaftoestellen. Fons was een graag geziene exposant en voordrachtgever (in binnen- en buitenland). Ook publiceerde hij in diverse Belgische en Europese tijdschriften. Tot dusver publiceerde hij twee boeken en werkt nu aan een derde.

“Eind de jaren 1980 begon ik te zoeken naar telegraaftoestellen. Maar ik wilde ook het verhaal er rond kennen. Het eerste operationele toestel werkte met naalden die de letters aanduidden en je moest goed volgen om het bericht juist te noteren. Die telegraaf was een uitvinding van de Britten William Cooke en Charles Wheatstone. In 1837 werden in Engeland de eerste verbindingen gelegd tussen twee treinstations in en rond Londen. En in 1845/46 werd hier bij ons de eerste telegraaflijn aangelegd tussen Brussel en Antwerpen met naaldtelegrafen. En 6 jaar later was er al een verbinding

tussen België en Engeland. In de eerste helft van de jaren 1850 werd een Europees netwerk uitgebouwd waarin Brussel een belangrijk knooppunt was (in de beginfase was dat Mechelen!). België kon op die manier transmissiekosten aanrekenen voor telegrammen die in transit waren tussen Duitsland, Frankrijk, Nederland en Engeland. In 1836/37 zette Samuel Morse concrete stappen die leidden naar zijn 'morsetelegraaf'. De morsecode (elke letter en cijfer) werd gecodeerd als een opeenvolging van punten en streepjes en als dusdanig op een papierband afgedrukt. Maar het was pas in 1844 dat voor het eerst een morsebericht in Amerika werd verzonden (Baltimore-Washington). Later werd het systeem van Morse wel de overheersende standaard in Europa.

Fons reisde Europa rond en kon zo zijn verzameling uitbouwen. Zo vond hij bv. in Duitsland een telegraafstoestel dat door Werner Siemens was gemaakt voor de Russen, en die het gebruikten tijdens de Krimoorlog in de eerste helft van de jaren 1850. Hij zocht steeds naar diverse technologieën. Hierbij duiken al bekende namen op (19-de eeuw!) zoals de hogergenoemden Wheatstone, Morse, Siemens, maar ook Ericsson, Marconi en Edison. Verder Breguet, Hughes, Baudot, Digney, Lord Kelvin, Marconi... en ook de Belg Polydoor Lippens uit Eeklo !

De collectie bevat naast de vele boeken en documentatie ook een aantal telegramzegels (vanaf 1866) en telegrammen (waaronder eentje van koning Albert I en eentje van koning Leopold III).

Vergeeten

Rond pakweg 1950 verdween, met de doorbraak van het telexstoestel, het telegraafstoestel.

En nu Proximus de telegram service schrapt zal ook het 'telegraafstoestel' uit het geheugen worden gewist. Fons hoopt om zijn verzameling een toekomstzekere plaats te kunnen geven. Zo zal, mede met zijn boeken en publicaties deze allereerste telecommunicatietechnologie blijvend in herinnering kunnen gebracht worden. Dit is des te belangrijker omdat het voormalige telecommunicatie museum van de RTT (nadien Belgacom) op de Grote Zavel in Brussel al eind oktober 1998 zijn deuren heeft gesloten...

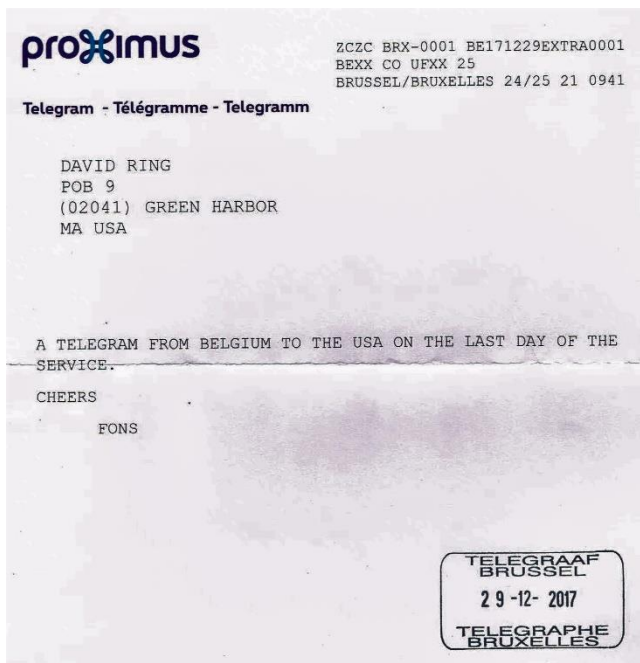
"Ik was er door gebeten maar ben nu al enkele jaren gestopt met verzamelen. Ik heb immers, en wat ik nooit had kunnen verhoppen, een unieke verzameling op wereldvlak kunnen opbouwen en -mijn streefdoel- een verzameling die vrijwel alle technologieën bevat die ooit werden ontwikkeld. Ik volg het nog wel wat in de marge maar dan eerder via de reacties op mijn boeken en website.

Ik merk ook dat er, helaas, geen belangstelling meer voor bestaat", besluit Fons Vanden Berghen wat teleurgesteld.

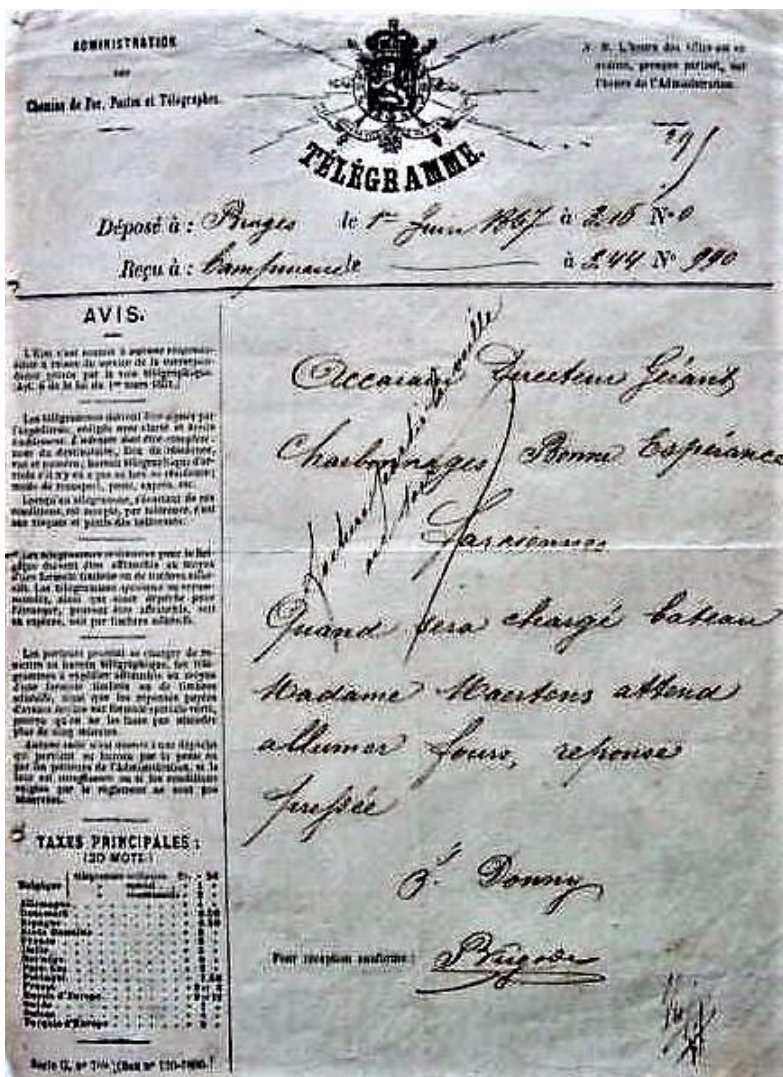
Addenda

Op de volgende pagina's vindt u illustraties van telegrammen, telegraafzegels en telegrafen uit de verzameling van Fons Vanden Berghen

Het 'laatste' telegram en een hele oude:

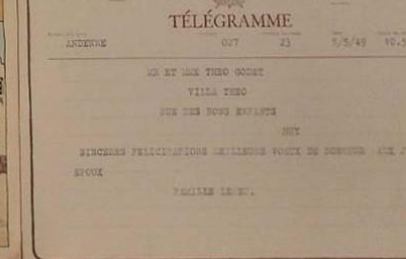
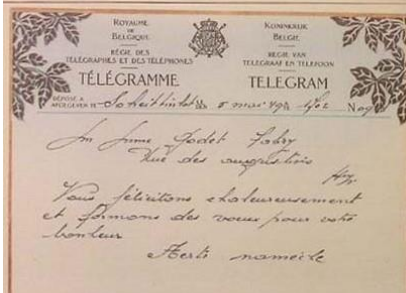
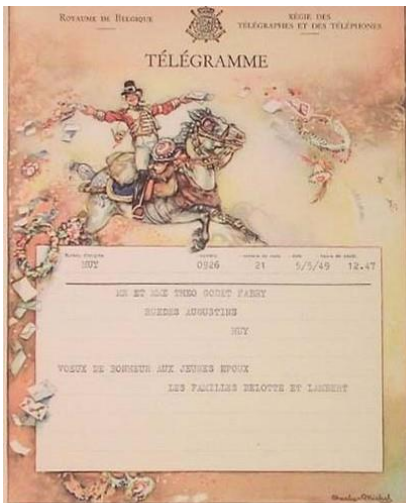

Het 'laatste':

Uit 1867!

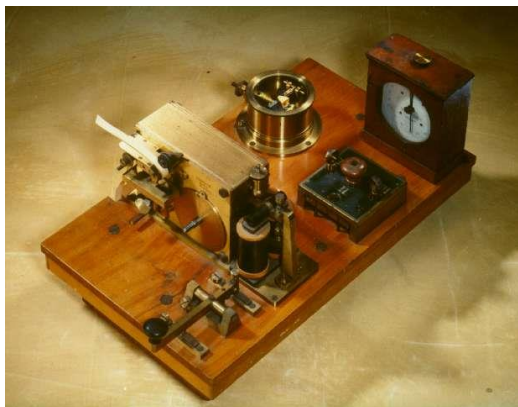

Enkele telegraafzegels. De oudste met de afbeelding van koning Leopold I dateert van 1866:

Hier een aantal diverse technologieën van ontvangers:

EINDE